

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. An idem numero actus possit transire de bono in malum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

Respond. In tali casu operationem fore simpliciter honestam & licitam, cum omnis enim operans iudicio remoto & speculativo, sive in actu signato, existimaret, se elicere actum indifferentem; quia tamen in iudicio pratico & proximo iudicat se licite & prudenter operari, ita ut licititas

objecti ejusque conformitas cum regulis prudentiæ sit ipsi proximum motivum operandi, propterea in actu exercito amplecteretur motivum verè honestum conveniens rectæ rationi, adeoque eliceret actionem bonam & honestam.

ARTICULUS IV.

An idem numero actus possit transire de bono in malum?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. Non potest idem numero actus transire de bono in malum.
3. Paria instantia in contrarium.
4. Disparitas de moribus primò primò.
5. Disparitas de transitu actus necessarii in liberum.
6. Disparitas de actu charitatis manente in patria.
7. Disparitas de actu intellectus transiente de vero in falsum.
8. Actus externus semper mutatur in esse moris, quoties fit ex bono in malum.

§. I.

Affertio negativa.

Actum est actum externum & imperatum, si spectetur in genere naturæ, posse de bono in malum transire: quia bonitas vel malitia moralis accedit naturæ actus externi; unde iisdem variatis ipsa tamen naturalis entitas non variatur. e. g. cœna ante mediam noctem ex honesto fine inchoata, & ultra mediam noctem, à qua incipit obligatio jejunandi, cum ejusdem advertentia continuata, quamvis initio fuerit moraliter honesta, deinde tamen incipit esse mala. Quæritur igitur est de actu interno elicito voluntatis, à quo etiam actus externus moraliter bonus vel malus denominatur, an ille invariata sua individuali & numerica entitate possit transire de bono in malum? ubi affirmativam tuentur Capreol. in 2. dist. 40. Cajetanus hic q. 19. a. 1. Vasq; aliique.

Quæritur ergo in primis: utrum eidem numero actui interno voluntatis entitative & physice invariato bonitas & malitia moralis successive convenire possit, seu an possit transire de bono in malum? Deinde, an saltem actus ex fine malus possit secundum quid esse bonus ex objecto, vel à converso, malus ex objecto esse bonus secundum quid ex fine, vel aliâ circumstantiâ? Sicuti videmus in naturalibus & artificialibus aliquid esse ex una principali parte album, rectum, pulchrum, quòd tamen secundum quid & ex aliqua parte est nigrum, deforme, distortum. Primam partem in præsentem; alteram resolvemus in articulo sequenti.

CONCLUSIO. Non potest unus idemque numero voluntatis actus etiam entitative spectatus successive transire de bono in malum. Ita Sorus q. 20. a. 6. & Rhedings q. 8. a. 3. controvers. 3. Ratio est: Quoties mutatur objectum formale motivum & specificativum actus, toties entitative mutatur actus voluntatis: sed quoties actus

voluntatis transit de bono in malum, toties mutatur objectum specificativum actus voluntatis; ergo. Minor probatur: Objectum specificativum actus boni est bonum honestum directè movens voluntatem ad sui protectionem, objectum verò specificativum actus mali est bonum sensibile habens conjunctam objectivam honestatem seu difformitatem cum regulis rationis, quod ratione suæ delectabilitatis directè, ratione verò inhonestatis tantum indirectè fit volitum: sed ista sunt objecta formaliter diversa, utpote in ipsa virtute & efficacia movendi inter se differentia, quorum unum est intrinsecè referibile, alterum verò irreferibile in Deum ut finem ultimum.

Confirmatur primò. Est impossibile, ut idem numero actus modò sit actus virtutis, modò sit actus habitus vitiosi: cum isti habitus inter se contrariantur, & consequenter producant actus contrarios: sed actus honestus & studiosus est actus virtutis, e contra actus inhonestus est actus vitiosus: ergo.

Confirmatur secundò. Est impossibile, ut actus malus transeat successivè in actum bonum: ergo similiter est impossibile, ut actus bonus transeat in malum. Eadem quippe, ut dici solet, est via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Anteced. videtur certum; quia actus malus secundum suam entitatem procedit à voluntate, ut ab illa pendeat non tantum ut à principio efficiente, sed etiam deficiente, & in ipso suo fieri deficienter tendat in objectum quatenus habens adjunctam objectivam difformitatem cum regulis rationis: ergo, nisi voluntas contrariò modo se habeat in productione sui actus, non poterit elicere actum bonum: sed hoc ipso non manebit eadem entitas actus mali & peccaminosi.

Confirmatur tertio. Actus bonus voluntatis secundum suam entitatem saltem ut plurimum pender ab auxilio speciali. & quidem supernaturali, si fiat ex motivo supernaturali: e contra impossibile est, actum malum pendere ab auxilio speciali: ergo si actus bonus in malum transeat, necesse est mutari entitatem actus, mutato videlicet concursu & influxu conservativo utriusque.

§ II.

Solvuntur objectiones.

Dices primò. Idem numero actus voluntatis, videlicet motus primò primus, potest fieri de necessario liber, de non morali moralis, & de non malo malus: ergo etiam idem numero actus voluntatis potest successivè transire de bono in malum. Consequentia probatur: quia ideo in

priori casu manet idem numero actus, quia tantum variatur propositio & representatio objecti, non autem ipsum objectum: sed hoc ipsum contingit in secundo casu: e. g. habeat aliquis voluntatem celebrandi missam, quando nulla indispositione vel precepto est impeditus, & maneat in ista voluntate, etiam dum est impeditus v. g. fractione jejuniij, vel interdicto Ecclesiæ &c. hic tantum variatur propositio objecti; quia primitus celebratio Sacri representabatur sine impedimento, & postea representatur cum impedimento o prohibitionis.

Secundò. Idem numero actus charitatis, qui erat in via, manet & continuatur in patria; quia nimirum diversitas solum se tenet ex parte propositionis & iudicii intellectualis: ergo idem dicendum de actu bono transeunte in malum; ut eum quis habens voluntatem possidendi rem aliquam, quam invincibiliter putat esse suam, hanc voluntatem continuat, etiam cum advertit esse alienam.

Tertiò. Sicuti se habet verum & falsum ad actum intellectus, ita se habet bonum & malum ad actum voluntatis, inquit S. D. cit. q. 19. a. 2. sed idem numero actus intellectus potest transire de vero in falsum propter solum extrinsecam mutationem objecti: ergo idem numero actus voluntatis potest transire de bono in malum, per unius inordinatæ circumstantiæ additionem.

4. Respond. ad 1. permissâ maj. negando consequentiam. Disparitas est primò; quia motus primò primus consideratur in esse naturæ, ut specificatus per bonum representatum sub materiali ratione finis & boni. Cum igitur moralitas supponat naturam actus, eique tanquam subiecto superveniat, ideo motus primò primus non destruitur & mutatur entitative, sed trahitur solum ad genus moralitatis, superadditâ cognitione indifferente objecti quatenus substantis regulis morum: Unde nec objectum specificativum istorum motuum propriè mutatur, sed potius completur & perficitur, in quantum id, quod prius in modo specificandi habeat se modo imperfecto & tanquam finis solum materialis, accedente deliberatione rationis habet se tanquam finis formalis completè specificatus.

Econtra actus bonus non habet se ut subiectum & dispositio ad actum malum, sed ex vi sui proprii objecti formaliter motivi contrariatur actui malo; & ita secundum naturam contrariorum succedente actu malo destruitur.

5. Disparitas est secundò inter transitum ab actu necessario in liberum, & a bono in malum, quòd libertas & necessitas non pertinent ad speciem actus humani, sicuti bonitas & malitia, sed ad accidentalem modum tendendi in objectum; Unde, mutatâ propositione iudicii circa idem formaliter objectum, in eodem actu variari possunt: bonitas autem & malitia moralis pertinent ad speciem actus voluntatis, nec sine mutatione formalis objecti variari possunt.

Dices. Esto, quòd bonitas & malitia moralis pertineant ad speciem actus in esse moris, non tamen pertinent in esse naturæ: ergo licet actus in esse moris varietur mutata bonitate ipsius, non tamen est necesse ipsum mutari in esse naturæ.

Respond. distinguendo antecedens: non pertinent ad speciem actus in esse naturæ directe & per se primò, concedo; indirectè & per quandam necessariam connexionem ac redundantiam in esse naturæ, sic nego. Quia licet secundum primum conceptum esse naturalis metaphysicè abstractum, actus voluntatis, v. g. actus dilectionis, præcisè concipiatur per modum liberæ tendentiæ in objectum amabile; quia tamen à parte rei voluntas movetur ab objecto amabili, non tantum ratione amabilitatis naturalis, sed etiam amabilitatis moralis nempe honestatis, ac proinde in ipsâ elicientiâ sui actus non tantum est principium physicum, sed etiam morale, idcirco esse morale istius actus sic imbibitur in esse naturali ipsius, ut sine destructione entitativa ipsius actus mutari non possit.

Ad probationem dico, variatâ propositione objecti, non variatur actus, quando ex diversâ propositione non resultat diversum specificativum voluntatis, concedo; quando resultat utriusque in proposito, sic nego. Et ex his patet responsio ad 2. cum enim actus charitatis, qui fit in via, continuatur in patria, est idem species actus tam in esse naturæ, quam in esse moris; adeoque diversâ propositione & regulatio intellectus non redundat in diversitatem objecti.

Ad 3. multi negant min. quâ tamen permittit, Resp. Etiam si in hoc sit paritas, quòd, sicuti objectum specificativum intellectus est verum, ita voluntatis sit bonum, & sicuti veritas & falsitas, sic bonitas & malitia contrariantur: in hoc tamen esse disparitatem, quòd veritas & falsitas præcipuè pertineant ad ordinem naturæ, contra bonitas & malitia ad genus moris. Item, quòd bonitas & malitia actus desumuntur per commensurationem ad objectum non prout est extra intellectum, sed prout est voluntati per practicam rationem propositum, contra veritas & falsitas actus intellectus sumuntur per commensurationem ad res ut sunt extra, non ut sunt intra intellectum: ex quo jam patet ratio disparitatis: nam, quia actus intellectus ut sic specificatur ab objecto quatenus existente intra intellectum, & ut vocant, in actu signato, secundum rationem veritatis aut falsitatis aut denominatur ab objecto ita se habente, vel non habente extra intellectum in actu exercito: idcirco manente eodem specificativo, potest tamen mutari objectum veritatis & falsitatis, & consequenter etiam manente eodem actu potest variari veritas & falsitas ipsius. E. g. si intellectus dicat: Petrus currit, objectum specificativum huius actus est cursus Petri, representatus ut coexistens huic enuntiationi: quo objecto adeoque etiam actu durante potest aliquando Petri cursus à parte rei coexistere, & tunc actus erit verus; poterit etiam aliquando non coexistere, & tunc actus erit falsus. Econtra specificativum actus boni est bonum representatum & practicè iudicatum intra intellectum, quòd specificativum semper mutatur, quoties actus transit de bono in malum, iuxta supra dicta.

Colliges ex dictis. Actum externum & imperatum à voluntate in esse moris semper mutatâ quoties fit ex bono malus: quia actus externus denominatur

denominationem extrinsecam bonitatis & malitiae moralis sumit ab actu interno voluntatis: sed iste mutatur secundum dicta; ergo etiam mutatur moralitas actus externi.

ARTICULUS V.

An idem numero actus possit simul esse bonus & malus moraliter?

SUMMARI A.

1. Status questionis.
2. Assertio negativa.
3. Finis amittit bonitatem ex malitia objecti.
4. Objectum amittit bonitatem ex malitia finis.
5. Mala circumstantia destruit bonitatem objecti.
6. Non est possibile præceptum prohibitivum actus supernaturalis non directi in finem charitatis.
7. Habitus misericordiae non augetur positive per elemosynas datus ex malo fine.
8. Intentio suscipiendi Sacramentum ex fine venialiter malo non est moraliter bona.
9. Potest impleri præceptum per actum externum tantum materialiter bonum.
10. Intentio bona vitatur per malam electionem per se conjunctam.
11. Et electio bona per malam intentionem.
12. Non vitatur bona intentio, si mala electio per accidens coniungatur.
13. Intentio boni finis diminuit malitiam pravae electionis.
14. Exorbitans affectio erga aliquem finem reddit intentionem vitiosam.

§. I.

Assertio negativa.

Non est dubium, actionem humanam, quae ab operante ordinatur in malum finem, aut mala circumstantia vitatur, esse simpliciter malam, quantumvis ipsius objectum sit bonum: ut enim D. Th. hic a. 4. ad 3. *Non est actio bona simpliciter, nisi omnes bonitates concurrant, quia quilibet singularis defectus causat malum: bonum autem causatur ex integra causa, ut Dionysius dicit 4. cap. de divin. nomin.* Controversia igitur solum est, an saltem secundum quid, actus ex fine malus possit esse bonus ex objecto; an vice versa malus ex objecto, bonus ex fine, aliave circumstantia? quemadmodum in naturalibus & artificialibus videmus, aliquid esse ex una & principali parte album, pulchrum, rectum, & secundum quid, sive ex aliqua parte nigrum, deformem, distortum.

Conclusio. Impossibile est, ut idem numero actus habeat oppositas species moralitatis unam simpliciter, alteram secundum quid: ut sit [2] bonus ex fine, & malus ex objecto; [3] vel malus ex fine, & bonus ex objecto; [4] vel bonus ex objecto, & malus ex circumstantia. Ita Jo. à S. Th. contra Cajetanum, Serram, & alios. Videtur esse doctrina clara S. D. hic q. 19. a. 7. ad 2. & 3. & in 2. dist. 38. q. 1. a. 4. ad 4. Ubi sic habet: *Cum aliquis vult dare elemosynam propter inanem gloriam, hic est unus actus voluntatis, & hic actus totus malus est, licet non ab omni eo, quod inest, malitiam habeat.*

R. P. Mez. Theol. Schol. Tom. II.

Ratio primae partis & universaliter ex praedictis est: quia specificativum bonitatis & malitiae moralis ita sibi contrariantur, ut ne quidem successive eundem numero actum voluntatis possint afficere; ergo non potest fieri ut unus idemque actus sit simul moraliter bonus & malus. Neque valet dicere, posse esse bonum secundum quid, quia non minus bonitas & malitia actus, quam veritas & falsitas consistunt in indivisibili; est enim bonitas commensuratio actus cum objecto non solitarie considerato, sed ut vestito omnibus debitis circumstantiis, quas dicitur regula rectae rationis. Unde si una harum deficiat, jam actus est difformis regulis rectae rationis, & consequenter tota bonitas evanescit: siquidem non amplius subsistit prudens & praeclivum dictamen ac iudicium honestatis, quod ad moralem bonitatem necessarium praerequiritur.

Secundae partis ratio specialiter est: quando objectum actus est malum, finis vero bonus, tunc finis definit esse bonus; ergo nullam actui potest tribuere bonitatem. Antec. probatur: Finis ut sic est ratio volendi media: sed ratio volendi medium malum, est mala; ergo etiam finis operantis, ut movens ad electionem mali objecti, est malus.

Tertiae partis ratio est: Medium ordinatum ad finem malum, est malum: atqui licet actus terminetur ad objectum, quod esset ex se bonum, si tamen ordinat ad finem malum, jam illud appetit tanquam medium relatum in finem malum, & ut causam finis mali in executione: ergo appetit illud ut malum; ideo S. D. in 2. dist. 38. q. 1. a. 4. ait: *Cum aliquis vult elemosynam propter inanem gloriam, hic est unus actus voluntatis, & hic actus totus malus est, &c.*

Quarta partis ratio est: tunc actus non potest habere bonitatem ex objecto, quando bonitas objectiva destruitur: sed quoties actus fit malus & vitiosus ex mala circumstantia, toties bonitas objectiva destruitur: ergo. Min. probatur: quoties actus fit malus ex circumstantia, transit in rationem & conditionem objecti: sed non potest in objecti conditionem transire nisi illud informando & communicando suam malitiam; ergo quoties actus est malus ex circumstantia, toties objectum induit malitiam, ac proinde amittit objectivam bonitatem.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

Objectiones primò: Si DEUS homini præceptum imponeret, ut nullum actum supernaturalē eliceret, qui dirigeretur in finem charitatis, tunc homo transgrediendo tale præceptum eliceret actum simul bonum & malum moraliter; bonum, quia